

ΑΘΩΣ

Η δημοκρατία των μοναχών

ΜΕΡΟΣ Β΄

Για λόγους συντομίας, στο α΄ μέρος του άρθρου αυτού, παραλείφθηκε πλήθος βασικών πληροφοριών που αφορούν τον αθάνατο αθωνικό πολιτισμό. Το άρθρο αυτό δημιουργήθηκε κυρίως για να μεταφέρει στους αναγνώστες την εσωτερική αγαλλίαση που προσφέρει στους επισκέπτες του ο Άθωνας ,το Άγιον όρος.

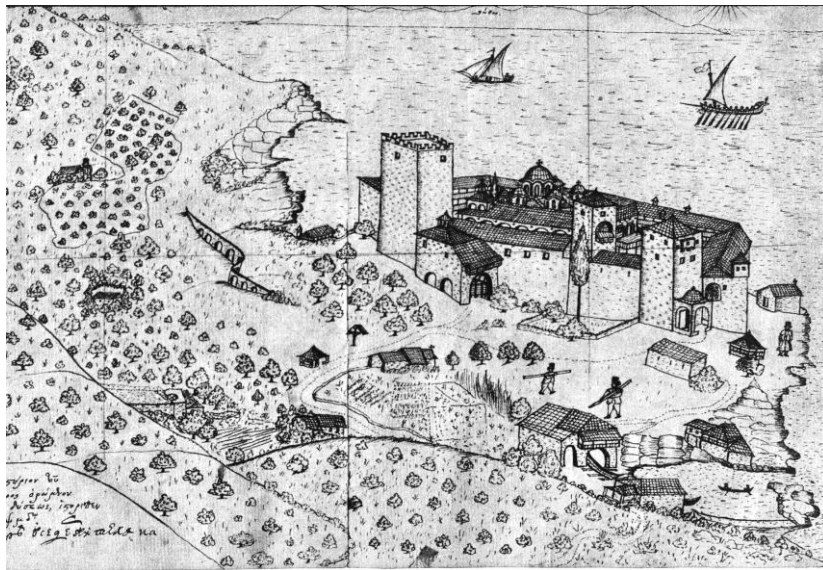
Ιστορία

Οι αρχαίοι Έλληνες αποίκησαν την χερσόνησο του Αγίου Όρους, η οποία κατά τους αρχαίους χρόνους ονομάζονταν Ακτή, πολύ νωρίς. Ο Ηρόδοτος χαρακτηρίζει τη θάλασσα του Άθω «θηριωδεστάτη», μιας και το 492 π.Χ. εκεί καταποντίστηκε ολόκληρος ο περσικός στόλος που είχε βάλει πλώρη για την Αθήνα υπό τον στρατηγό Μαρδόνιο. Χάθηκαν είκοσι χιλιάδες άνδρες και τριακόσια πλοία. Την εποχή των περσικών πολέμων η χερσόνησος αριθμούσε περί τις δέκα χιλιάδες κατοίκους. Σε μία περιοχή κοντά στη σημερινή Μέγιστη Λαύρα υπήρχε αυστηρό Άβατο για τους άντρες. Εκεί υπήρχαν ιερά της θεάς Αρτέμιδος, στα οποία βρίσκονταν οι ιέρειες της, νέες αγνές κοπέλες, και θεραπεαινίδες

της θεάς. Κατά τον 4ο αιώνα π.Χ. η Χαλκιδική εντάσσεται στο βασίλειο της Μακεδονίας. Μάλιστα έχουν έρθει στο φως πλήθος στοιχείων που υποστηρίζουν πως στον Μ. Αλέξανδρο είχε προταθεί η ίδρυση της πρώτης Αλεξάνδρειας στη περιοχή κάτω από τη κορυφή του βουνού.

Αργότερα, κατά τους πρώτους αιώνες της χριστιανικής εποχής, μεγαλώνει συνεχώς η παρακμή της Χαλκιδικής. Πέραν του ζυγού των Ρωμαίων, δέχεται μαζικές εισβολές Σλάβων και Βουλγάρων. Οι επιπλέον ταλαιπωρίες από τους πειρατές εξηγούν γιατί εγκαταλείπεται σταδιακά ο πληθυσμός της χερσονήσου. Έτσι, κατά τον 5ο αιώνα μ.Χ.

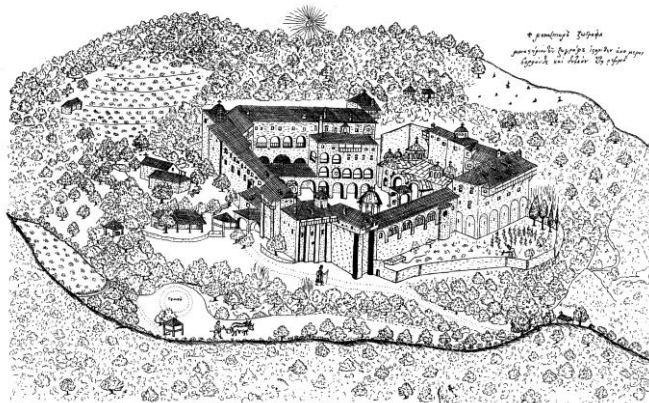
δεν κατοικεί πλέον κανείς στις πόλεις της Ακτής.

Σύμφωνα με την αγιορείτικη παράδοση, μετά την ανάσταση του Ιησού, η Παναγία, δέχτηκε πρόσκληση να επισκεφθεί τον Λάζαρο, αδελφό της Μάρθας και της Μαρίας που υπηρετούσε στην Εκκλησία της Κύπρου ως επίσκοπος Κιτίου. Κατά τη διάρκεια του ταξιδιού όμως το σκάφος βγήκε

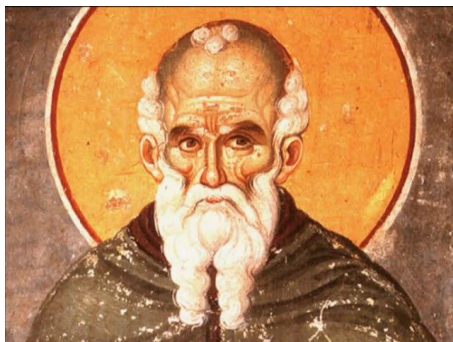
απ' τη ρότα του λόγω δυνατών ανέμων και τελικά βρέθηκε στην ανατολική ακτή του Άθω, κοντά στο σημείο που βρίσκεται σήμερα η Μονή Ιβήρων. Εκεί, υπήρχαν ένας ειδωλολατρικός ναός κι ένα μαντείο του Απόλλωνα. Οι κάτοικοι της περιοχής που ήταν ειδωλολάτρες, έσπευσαν να συναντήσουν την Παναγία. Γρήγορα, εγκατέλειψαν τις ειδωλολατρικές τους συνήθειες και έγιναν Χριστιανοί. Η Θεοτόκος, γοητεύτηκε τόσο πολύ απ' όσα είδε εκεί, ώστε έπεσε στα γόνατα και

ικέτευε τον Υιό της να της χαρίσει τη γη στην οποία γονάτισε.

Μετά από αιώνες, ο Μ. Κωνσταντίνος έχτισε τρεις μεγαλοπρεπείς ναούς (ο ένας πιστεύεται πως χτίστηκε στη σημερινή πρωτεύουσα του Αγίου όρους, τις Καρυές) και θεμελίωσε τη μονή Κωνσταμονίτου. Με αφορμή αυτό το γεγονός υψώθηκαν περισσότερα μοναστήρια .Πρώτος Άγιος ασκητής του Άθωνα υπήρξε ο Όσιος Πέτρος ο Αθωνίτης που ασκήτεψε στα σπήλαια του νοτίου όρους τον 5^ο αιώνα. Λίγο αργότερα, η έλευση του νεαρού Αβραάμιου από την Αντιόχεια και μετέπειτα Οσίου Αθανασίου Αθωνίτου σηματοδότησε μια νέα εποχή για τη περιοχή. Ο

Αθανάσιος, αφού θεμελίωσε τη μονή Μεγίστης Λαύρας, χρηματοδότησε την αποκατάσταση των ήδη υπαρχόντων μοναστηριών με τη βοήθεια του αυτοκράτορα Νικηφόρου Φωκά. Η μνήμη του εορτάζεται στις 5 Ιουλίου με λαμπρή πανήγυρη κάθε χρόνο στη Λαύρα. Σχεδόν ταυτόχρονα, ο Όσιος Παύλος ο Ξηροποταμινός αποκατέστησε τη μονή Ξηροποτάμου, η οποία πήρε το όνομα του ανακαινιστή της ,και έκτισε τη μονή Αγίου Παύλου. Τότε ήταν που άρχισε η μεγάλη ακμή του Αγίου όρους που χαρακτηρίστηκε από μαζικές ιδρύσεις μοναστηριών (περ.100) και τη θεσμοθέτηση του αβάτου για τις γυναίκες.

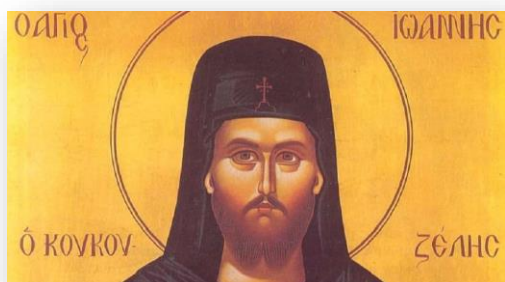
Αθανάσιος Αθωνίτης

Μουσική παράδοση

Η αγιορείτικη ψαλτική παράδοση έχει τις ρίζες της βαθιά στο παρελθόν. Επηρεασμένοι από την μουσική της Αρχαίας Ελλάδας, οι αγιορείτες ερμήνευσαν τους εκκλησιαστικούς ύμνους με μία ιδιαίτερη τεχνοτροπία που αρκετά αργότερα ονομάστηκε Καρεώτικο ύφος. Διαπρεπής μουσικός και σπουδαίος μουσουργός, που άφησε τεράστιο μελωδικό αρχείο, υπήρξε ο Ιωάννης Κουκουζέλης που ασκήτεψε στη Λαύρα το 11^ο αιώνα. Είχε χαρακτηριστεί ως καλλικέλαδος, ενώ προτού μονάσει ήταν προσωπικός μουσικός του αυτοκράτορα. Το προαναφερθέν Καρεώτικο ύφος κορυφώθηκε το 19^ο και 20^ο αιώνα με την έλευση του συνθέτη Συνέσιου Σταυρονικητιανού. Αυτός ο μεγάλος συνθέτης άφησε πολλούς άξιους μαθητές, όπως ήταν ο Διονύσιος Φιρφιρής. Η αδελφότητα των Δανιηλαίων από τα Κατουνάκια εξέλιξε το ύφος αυτό και το μετέτρεψε στο πλέον κυρίαρχο ύφος του Αγίου όρους, το ύφος της ερήμου. Κύριος αντιπρόσωπός του υπήρξε ο μοναχός Δανιήλ των Δανιηλαίων, ενώ σήμερα κορυφαίος ερμηνευτής είναι ο Δαμασκηνός Νεοσκητιώτης.

Ηχητικά:

- Δαμασκηνός Νεοσκητιώτης και συνοδεία: <https://youtu.be/9THDNmXtv5A>
- Διονύσιος Φιρφιρής: <https://youtu.be/mnTTUC3gEy4>

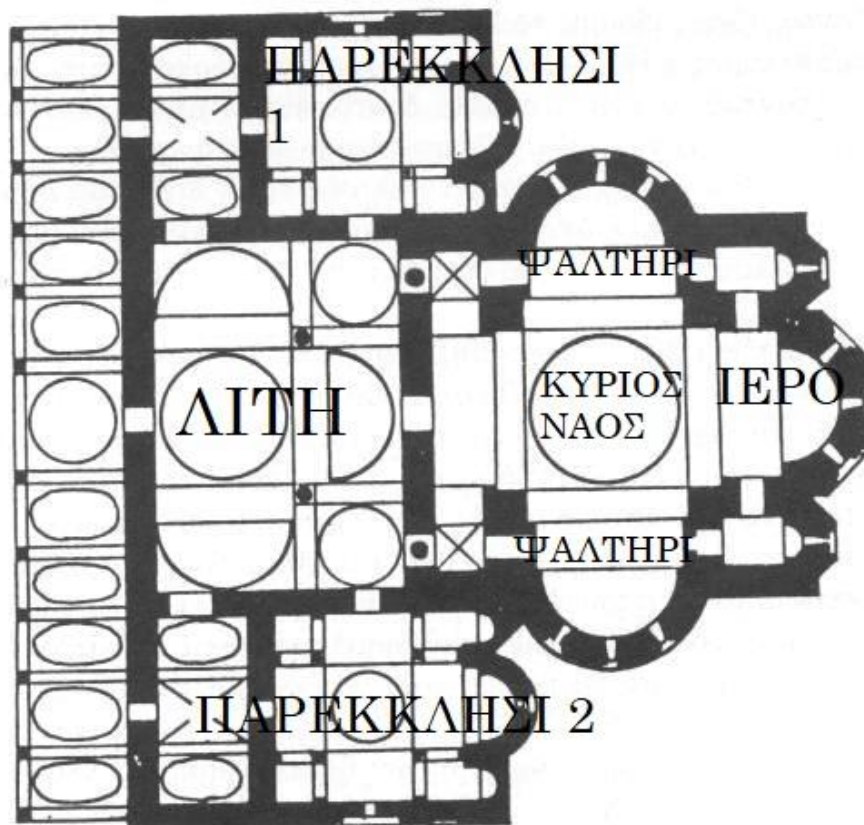

Ο μοναχός Δανιήλ των Δανιηλαίων σε μεγάλη ηλικία.

Αρχιτεκτονική

Η συγκεκριμένη εκκλησιαστική Βυζαντινή αρχιτεκτονική, που καθιερώθηκε από τον 10^ο αιώνα μέχρι και σήμερα στην Αθωνική Χερσόνησο, μπορεί να χαρακτηριστεί ως πλήρως μελετημένη, αφού τα πάντα σχεδόν στα πολύπλοκα κτηριακά συγκροτήματα έχουν κτιστεί για την πνευματική και όχι τη σωματική ικανοποίηση του μοναχού. Μόνη εξαίρεση αποτελεί ο ξενώνας της κάθε μονής, ο οποίος στοχεύει στη ξεκούραση του επισκέπτη. Ο κεντρικός ναός του κάθε αθωνικού μοναστηριού (πλήν της μονής Σταυρονικήτα) είναι κτισμένος με τον ίδιο τρόπο, αυτόν του ναού της Μέγιστης Λαύρας. Ο ναός, εκτός από την κόγχη του Ιερού, περιλαμβάνει και δύο άλλες κόγχες στο πλάι που φιλοξενούν τους χορούς των ψαλτών. Πριν τον κεντρικό χώρο του ναού, υπάρχει ένας εξίσου μεγάλος χώρος που ονομάζεται λιτή, ο οποίος χωρίζεται από το κεντρικό χώρο με ένα τοίχο, ενώ ενώνεται με αυτόν με μία μεγάλη πύλη και έχει συνήθως χαμηλό φωτισμό. Δίπλα στη λιτή

υπάρχουν δυο παρεκκλήσια ενωμένα με αυτή.

Καθολικό Μονής Μέγιστης Λαύρας

Πηγές:

<https://www.protothema.gr>

<https://el.wikipedia.org>